

Casus 19

De sociale professional in de Praktijk van Lotgenotencontact

Joyce Mols⁸

Actoren:

Sociale professional, slachtoffers huiselijk geweld en stalking, ervaringsdeskundigen, medewerkers en vrijwilligers van diverse informele organisaties en steunsystemen.

Perspectief:

Professional Blijf van mijn Lijfhuis.

Context:

Een onderdeel van het handelingsrepertoire van de sociale professional is het stimuleren van lotgenotencontact tussen burgers en cliënten. Voorbeelden hiervan zijn onder meer zelfhulp- en lotgenotengroepen, waarin gelijkgestemden op basis van onderlinge (h)erkenning en gelijkwaardigheid samenwerken aan hun (perspectief op) herstel. Bij de invulling van deze rol stuiten betrokken actoren op diverse kwesties, waarvoor meestal geen pasklare antwoorden en oplossingen zijn..

Sleutelwoorden:

Sociale professional, zelfhulp en lotgenotencontact, empowerment, eigen kracht en samenkracht, sociale steun, herstel, outreachende attitude, eropaf, netwerkontwikkeling, rolverwarring, handelingsrepertoire, professionele dilemma's, motivatie-capaciteit-gelegenheid.

Toegevoegde waarde van een lotgenotengroep

'Al jaren werk ik als sociale professional bij een Blijf van mijn Lijfhuis. Mijn werkzaamheden richten zich op het ondersteunen en begeleiden van vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld en stalking bij hun herstel, weerbaarheid en zelfredzaamheid. Onze organisatie werkt vanuit de visie van krachtgericht werken (Wolf & Jansen, 2011), met als kernelementen empowerment, eigen kracht en samenkracht. Vanuit deze visie attendeer ik mijn cliënten regelmatig op de toegevoegde waarde die deelname aan een lotgenotengroep voor hen zou kunnen hebben. Het is een vorm van sociale steun waarin de vrouwen zichzelf en elkaar kunnen empoweren vanuit hun gedeelde ervaringen. Veel van mijn (voormalig) cliënten zeiden behoefte te hebben aan contact met andere

⁸ Met bijzondere dank aan Rionne van de Laar, die als outreachende en rebelse sociale professional een grote bijdrage heeft geleverd aan de totstandkoming van deze casusbeschrijving.

vrouwen die in een vergelijkbare situatie zitten of hebben gezeten. Vanuit mijn visie als professional om cliënten te stimuleren tot en te ondersteunen bij diverse vormen van participatie ben ik me gaan oriënteren op dit thema.’

Eigen professionele ervaring, bronnenonderzoek en netwerken

‘Vanuit mijn professionele ervaring weet ik dat mijn cliënten zich in verschillende fasen van herstel bevinden. Een aantal vrouwen verkeert nog in een sociaal isolement, ze worden beheerst door angst en hebben een negatief zelfbeeld. Het is lastig voor ze om hun leven op orde te krijgen, om te participeren. Er is bij hen ook sprake van schaamte en afbreuk van hun zelfvertrouwen. Daarnaast begeleid ik ook vrouwen die zich juist heel goed kunnen verwoorden en over een behoorlijke dosis zelfreflectie beschikken. Zij zijn alweer verder in hun herstel en pakken de draad in hun leven weer op. Uit literatuur en uit de praktijk kon ik afleiden dat lotgenotencontact voor deze groep vrouwen een positief effect zou kunnen hebben op diverse gebieden. Ik wilde daarom aan de slag met het tot stand brengen van een lotgenotengroep voor en door slachtoffers van huiselijk geweld, maar ik kwam erachter dat dit een complexe kwestie is.’

Vrouwen nemen geen initiatief

‘Al snel werd mij duidelijk dat er in onze regio geen enkele lotgenotengroep rondom dit thema actief is. Tegelijkertijd bleek er wel behoefte te zijn aan dergelijke groepen, dat werd ook bevestigd door diverse betrokkenen (coördinatoren, vrijwilligers en ervaringsdeskundigen) die ik heb gesproken. Een medewerker van het Steunpunt Huiselijk Geweld reageerde erg enthousiast op mijn initiatief en liet me weten dat er vanuit hun steunpunt al diverse pogingen zijn ondernomen om een lotgenotengroep op te starten, maar steeds zonder resultaat.

Aangezien veel lotgenotengroepen ontstaan vanuit het eigen initiatief van burgers, opperde ik dit idee bij mijn (ex)cliënten. Ik heb bij sommigen expliciet benoemd dat ik meen dat zij zichzelf goed kunnen verwoorden, dat zij al veel hebben bereikt in hun proces, en dat ik daarom denk dat zij veel voor andere vrouwen kunnen betekenen. Bij vrouwen die minder ver zijn in hun herstelproces heb ik verteld over de sociale steun en tips die ze zouden kunnen krijgen van lotgenoten met vergelijkbare ervaringen. Ondanks dat ze het allemaal een goed idee vonden, nam geen van de vrouwen uiteindelijk enig initiatief voor de oprichting van zo’n groep.’

Toen ben ik zelf maar begonnen

‘Uiteindelijk ben ik zelf aan de slag gegaan met het opstarten van een groep, maar dit was complexer dan ik aanvankelijk dacht. Het bleek bijvoorbeeld erg lastig om alle vrouwen te bereiken om een datum en plaats af te spreken voor een eerste bijeenkomst. Telefoonnummers klopten bijvoorbeeld niet meer allemaal, en een aantal vrouwen bij wie ik langs ging was niet thuis of had tijdelijk elders onderdak. Deze vrouwen heb ik met een brief of mailtje geïnformeerd over mijn plannen. Uiteindelijk heb ik acht vrouwen kunnen bereiken. Zonder uitzondering reageerden zij enthousiast en vonden ze het

volgens mij vooral ook erg prettig dat er aandacht voor ze was. Redenen waarom vrouwen niet deel wilden of konden nemen waren bijvoorbeeld geen kinderopvang tijdens een bijeenkomst, lichamelijke of psychische klachten, verschillende culturele achtergronden, schaamte en angst voor negatieve reactie van de (ex)partner.

Toen ik voor de facilitering en opstart van de groep ondersteuning zocht bij een zelfhulporganisatie, bleek ook dat niet zo gemakkelijk. De coördinator van deze organisatie plaatste kritische kanttekeningen bij mijn rol, omdat ik als professional het initiatief nam tot het opzetten van een groep in plaats van dat het initiatief van de vrouwen zelf kwam. Dit zou volgens haar de autonomie en eigen regie van de groep kunnen belemmeren en er zou geen sprake zijn van gelijkwaardigheid tussen mij en de vrouwen omdat ik zelf geen lotgenoot ben.'

Oriënterende vragen

- Wie is hier de primaire hulpvrager?
- Aan wie zou je welke vragen stellen? Benoem de vragen die je hebt.
- Welke personen zijn er in beeld en welke personen mis je? Wie zou je verder erbij betrekken en hoe pak je dat aan?
- In hoeverre zou je in deze situatie individueel en/of collectief benaderen?
- Welke vaardigheden heb je volgens jou nodig om te kunnen handelen?
- Welke kennis heb je volgens jou nodig om in deze casus te kunnen handelen? Waar kun je deze kennis vinden? Ga hiernaar op zoek.

Dialoog- en verdiepingsvragen

1. De coördinator van de zelfhulporganisatie geeft aan dat een professional geen lotgenotengroep zou kunnen opstarten en/of begeleiden. In hoeverre kan en mag een sociale professional volgens jou een rol spelen in een lotgenotengroep? Onderbouw je antwoord.
2. Wat betekent de rol van een sociale professional in het lotgenoteninitiatief voor de waarden autonomie, eigen regie en gelijkwaardigheid van burgers/cliënten?
3. Welke professionele dilemma's worden door de professional ervaren? Wat is jouw visie op deze dilemma's?
4. Als je je in deze casus richt op het 'samenspel tussen formele en informele ondersteuning', hoe zou je dit samenspel dan beschrijven? Denk hierbij bijvoorbeeld aan de diverse rollen van de betrokken actoren en ieders visie en aanpak.
5. Door de verschuiving van een verzorgingsmaatschappij naar een participatiesamenleving veranderen de rollen van zowel burgers als professionals. Dit zorgt bij betrokken actoren in 'De Praktijk van Lotgenotencontact' voor rolverwarring (Linders & Feringa, 2014, pp. 92). Welke rolverwarring constateer je bij de actoren in deze casus?
6. Verdiep je in het fenomeen zelfhulp- en lotgenotencontact: de geschiedenis, de principes, nationaal en internationaal, diverse vormen, overeenkomsten en verschillen.